

AUEZOV
UNIVERSITY
1843

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

O'ZBEKISTON GEOGRAFIYA JAMIYATI

O'SH DAVLAT UNIVERSITETI

**M.O.AVEZOV NOMIDAGI
JANUBIY QOZOG'ISTON UNIVERSITETI**

**GEOGRAFIYA FANIDA TIZIMLI YONDASHUV:
NAZARIYA, EKSPERIMENT, AMALIYOT VA TA'LIM**

**XALQARO ILMIIY-AMALIY KONFERENSIYA
MATERIALLARI**

2025-yil 16-17 iyun

Chirchiq-2025

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

O‘ZBEKISTON GEOGRAFIYA JAMIYATI

O‘SH DAVLAT UNIVERSITETI

**M. O. AUEZOV NOMIDAGI
JANUBIY QOZOG‘ISTON UNIVERSITETI**

**GEOGRAFIYA FANIDA TIZIMLI YONDASHUV: NAZARIYA,
EKSPERIMENT, AMALIYOT VA TA‘LIM**

xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

MATERIALLARI

(Chirchiq sh., 2025 yil 16-17 iyun)

МАТЕРИАЛЫ

**международной научно-практической конференции
СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД В ГЕОГРАФИИ: ТЕОРИЯ,
ЭКСПЕРИМЕНТ, ПРАКТИКА И ОБРАЗОВАНИЕ**

(г. Чирчик, 16-17 июня 2025 года)

Chirchiq – 2025

AMU-BUXORO SUG‘ORISH MASHINA KANALINING TARIXIY-GEOGRAFIK TAHLIL

Namozov J.A., Kamolova S.
(CHDPU, Chirchiq)

Annotatsiya: Maqolada Amu-Buxoro mashina kanalining qurilish tarixi, uning viloyat xo‘jaligidagi ahamiyati hamda gidrologik imkoniyatlari tarixiy va geografik tahlil qilingan. Uning viloyat hududlari yerlarini sug‘orishdagi o‘rni, xususan Qorovulbozor tumani qishloq xo‘jaligidagi roli ko‘rsatib berilgan. Xulosa qismida kanal faoliyatini yaxshilash bo‘yicha ba’zi taklif va tavsiyalar berib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: Amu-Buxoro kanali, Buxoro viloyati, Qiziltepa, Qorovulbozor tumani, irrigatsiya, modernizatsiya.

Историко-географический анализ аму-бухарского ирригационного машинного канала

Аннотация: В статье дается историко-географический анализ истории строительства Аму-Бухарского машинного канала, его значения в экономике региона и его гидрологических возможностей. Указана его роль в орошении земель территорий региона, в частности, его роль в сельскохозяйственном секторе Караулбазарского района. В заключении даются некоторые предложения и рекомендации по улучшению эксплуатации канала.

Ключевые слова: Аму-Бухарский канал, Бухарская область, Кызылтепа, Караулбазарский район, орошение, модернизация.

Historical and geographical analysis of the amu-bukhara irrigation machine canal

Annotation: The article provides a historical and geographical analysis of the construction history of the Amu-Bukhara machine canal, its importance in the regional economy and its hydrological capabilities. Its role in the irrigation of the lands of the regional territories, in particular, its role in the agricultural sector of the Qorovulbazar district, is indicated. The conclusion provides some suggestions and recommendations for improving the operation of the canal.

Keywords: Amu-Bukhara canal, Bukhara region, Qiziltepa, Qorovulbazar district, irrigation, modernization.

Kirish. Amu-Buxoro mashina kanali - Amudaryoning o‘ng qirg‘og‘idan, Chorjo‘y shahri (Turkmaniston)dan 12 km yuqorida boshlanadi. Kanal Amudaryo daryosining quyruq qismlaridan bir necha kilometr uzoqlikda boshlanadi va Buxoro viloyatining qishloq xo‘jaligini sug‘orish uchun mo‘ljallangan.

Kanal Amudaryo daryosidan suv olib, Buxoro viloyatining shimoliy va markaziy qismlariga sug‘orish suvini yetkazadi. Amu-Buxoro kanali, asosan, Buxoro shahrining janubidan o‘tib, viloyatning turli tumanlariga borib, keng qamrovli yerlarni sug‘oradi. Kanalning uzunligi va suvlari Buxoro viloyatining quyi va o‘rta tumanlarini qamrab oladi.

Geografik nuqtai nazardan, Amu-Buxoro kanali O‘zbekistonning janubiy-g‘arbiy hududida joylashib, Amudaryo daryosining suvlarini Samarqand va Buxoro viloyatlaridagi yerlarni sug‘orish uchun tashkil etilgan eng muhim suv ta‘minoti tizimlaridan biridir. Amu-Buxoro sug‘orish mashina kanalining tarixiga nazar tashlaydigan bo‘lsak, dastlab kanalning tashkil topishi haqida ta’kidlash joiz. Amu-Buxoro sug‘orish mashina kanali 1887 yilda qurilishi boshlangan. Rossiya imperiyasining O‘rta Osiyoda amalga oshirgan yirik sug‘orish inshootlari va qishloq xo‘jaligi rivojlanishiga qaratilgan siyosati doirasida, Amudaryo daryosining suvini Buxoro viloyatiga yetkazish uchun kanal tashkil etilgan. Kanalning qurilishi va texnik uskunalar o‘rnatilishi jarayoni bir necha bosqichda amalga oshirilgan. 1887 yilda qurilish ishlari boshlanib, 1905 yilga kelib, kanalning birinchi bosqichi to‘liq ishga tushirildi. Bu vaqtda kanal orqali Amudaryo suvini Buxoro viloyatining sug‘oriladigan hududlariga yetkazish imkoniyati yaratildi.

Keyinchalik, 1920-1930 yillarda, kanalni modernizatsiya qilish va kengaytirish ishlari davom etdi. 1930-yillarda yangi texnologiyalar va sug‘orish mashinalari o‘rnatildi, bu esa kanalning

samaradorligini yanada oshirdi. Kanalning kengaytirilgan tizimi yordamida paxta ekinlari va boshqa qishloq xo‘jalik mahsulotlari yetishtirish uchun zarur bo‘lgan suv miqdori ta‘minlandi. Shu tariqa, Amu-Buxoro sug‘orish mashina kanali tarixi asosan 1887 yildan bugungi kungacha Buxoro viloyatining sug‘orish tizimini ta‘minlashda muhim ahamiyatga ega bo‘lib kelgan hamda 1965-1976-yillar oralig‘ida to‘la qurib bitgazilgan.

Asosiy qism. Umumiy uzunligi 400 km, suvni maksimal ko‘tarish balandligi 111m, maksimal suv o‘tkazish imkoniyati 270 m³/s.

Amu-Buxoro mashina kanali birinchi-navbati ishga tushirilgach, viloyatning 136,5 ming ga yerini Amudaryo suvi bilan sug‘orish mumkin bo‘ldi. Amudaryo havzasidagi 377 ming ga yerning suv bilan ta‘minlanishini yaxshilash, 23,8 mingga yangi yerlarni sug‘orish imkoni tug‘ildi. Magistral kanalda 65 ta gidrotexnika inshooti, 11ta nasos stansiyasi (jumladan suvni 54 m balandlikka ko‘tarib beradigan, har birining quvvati 12,5 ming kVt bo‘lgan 10ta nasos agregatli Hamza-2ta nasos stansiyasi) bor. Amu-Buxoro mashina kanalining nasos stansiyalari, ularning umumiy joylanishi, ayrim nasos agregatlarning quvvati, shuningdek nasoslarning avtomatika va telemexanika vositalari bilan jihozlanishi jihatidan mamlakat irrigatsiya tajribasida noyob hisoblanadi.

Birinchi marta Buxoro viloyatida nasos stansiyasining old kamerasida belgilangan suv sathini doimo bir xilda saqlab turadigan avtomatik tamba (zatvor) qo‘llandi. 152 km da uch yo‘nalishda suv taqsimlagich qurildi: chapda — Amu-Buxoro mashina kanali kanalining birinchi navbati uchun (suv sarfi 60,3 m³/s), o‘ngda — Amu-Buxoro mashina kanalining ikkinchi navbati uchun (suv sarfi 95,8 m³/s) va o‘rtada rostlagich -To‘dako‘l sho‘rini yuvish hamda kelajakda uni to‘ldirish uchun suv beradi. Amu-Buxoro mashina kanalining ikkinchi navbatida tugaydigan 191-km da Qiziltepa nasos stansiyasi qurildi. U Amu-Buxoro mashina kanalining ikkinchi navbatidan Zarafshon daryosiga suv uzatadigan ikkinchi pog‘ona hisoblanadi. Qiziltepa nasos stansiyasining yuqori betida suv sathini ta‘minlash uchun To‘dako‘l botig‘iga suv tashlaydigan inshoot qurilgan. Amu-Buxoro mashina kanali ikkinchi navbatining ishga tushirilishi 15,5 ming ga yangi yerlarni o‘zlashtirish, Amudaryo suvi bilan Buxoro, Samarqand, Navoiy viloyatlaridagi 77 ming ga sug‘oriladigan yerlarning suv ta‘minotini yaxshilash imkonini yaratdi.(5)

Amu-Buxoro sug‘orish mashina kanali va uning Qorovulbozor tumanidagi iqtisodiy rivojlanishiga ta‘sirini hisoblashda, kanal tomonidan sug‘orilgan maydonlarning hajmi ham juda muhim hisoblanadi. 2010-2024 yillar davomida sug‘orish uchun ajratilgan maydon va uning samarasi yirik o‘zgarishlarga uchradi. Quyidagi ma‘lumotlar orqali sug‘orilgan maydonning o‘zgarishlarini tahlil qilish mumkin:

1. 2010-2014 yillar: 2010-yilga kelib, Amu-Buxoro sug‘orish mashina kanali Buxoro viloyatining turli hududlarida, shu jumladan Qorovulbozor tumanida, 100 ming gektarga yaqin maydonni sug‘orib kelgan. Bu davrda kanal orqali sug‘orilgan maydonlar asosan paxta va g‘alla ekinlariga yo‘naltirilgan. 2014-yilda, sug‘orish tizimining modernizatsiyasi va avtomatlashtirish ishlari boshlanishi bilan sug‘orish maydoni bir oz kengaytirildi. Bu yilda 110-120 ming gektar maydon sug‘orildi, ayniqsa paxta ekinlari hosildorligining oshishi bilan.

2. 2015-2019 yillar: 2015-yilda Amu-Buxoro kanali orqali sug‘orilgan maydonlar yanada kengaytirilgan. Bu davrda kanal orqali 120-130 ming gektar maydon sug‘orilgan. Bu yilda, sug‘orilgan maydonlarning asosiy qismini paxta va g‘alla ekinlari tashkil etdi, ammo boshqa ekinlarga ham e‘tibor qaratila boshlandi. 2019-yilga kelib, kanalni modernizatsiya qilish va boshqaruv tizimlarini takomillashtirish natijasida sug‘orilgan maydonlarning hajmi 130-140 ming gektarga yetdi. Bu yilda paxta va g‘alla yetishtirishni yanada kengaytirish uchun yangi texnologiyalar joriy etildi, shu bilan birga boshqa qishloq xo‘jaligi mahsulotlari ekinlari ham yetishtirila boshlandi.

3. 2020-2024 yillar: 2020-yilga kelib, kanalning modernizatsiya jarayonlari davom etdi va sug‘orilgan maydonlar yana kengaytirildi. Bu yilda 140-150 ming gektar maydon sug‘orildi. Paxta va g‘alla ekinlari bilan birga, yangi ekin turlari — sabzavotlar va mevalar ekilayotgan maydonlar ham ko‘paydi. 2024-yilda, kanal orqali sug‘orilgan maydonning umumiy maydoni 150 ming gektarga yaqinlashdi.

Bu davrda, qishloq xo‘jaligi diversifikatsiyasi kuchayib, kanal orqali sug‘orilgan maydonlarda paxta va g‘alladan tashqari sabzavotlar, mevalar va boshqa ekin turlari ham yetishtirildi. Kanalning samarali ishlashi natijasida sug‘orish tizimi bo‘yicha mavjud resurslar maksimal darajada samarali ishlatildi.

Qisqacha qilib aytganda esa:

2010-2014 yillar: 100-120 ming gektar maydonni;

2015-2019 yillar: 120-140 ming gektar maydonni;

2020-2024 yillar: 140-150 ming gektar maydonni sug‘orish ko‘lamiga ega bo‘lgan.(1)

Amu-Buxoro sug‘orish mashina kanali orqali sug‘orilgan maydonlar yillar o‘tishi bilan kengaydi va samaradorlikni oshirish uchun yangi texnologiyalar joriy etildi. 2024-yilda sug‘orilgan maydonning umumiy hajmi 150 ming gektarga yetdi, bu esa qishloq xo‘jaligi mahsulotlari hosildorligini sezilarli darajada oshirdi va iqtisodiy rivojlanishga katta ta’sir ko‘rsatdi.

Amu-Buxoro sug‘orish mashina kanalining sug‘orish samaradorligi yillar davomida o‘zgarib turadi va bu o‘zgarishlar ko‘plab omillarga bog‘liq bo‘ladi. Ushbu samaradorlikka suv resurslarining mavjudligi, texnik xizmat ko‘rsatish, qishloq xo‘jaligida amalga oshirilgan islohotlar va innovatsion texnologiyalar ta’sir qiladi. Quyidagi yillik o‘zgarishlar asosida keltirib o‘tish mumkin:

1. 2000-2010 yillar: Suv ta’minoti va samaradorlikning pasayishi: Ushbu davrda Amu-Buxoro kanalining samaradorligi bir qator omillar (kanal tizimlarining eskirishi, texnik xizmatning yetarli emasligi, va iqlim o‘zgarishlari) sababli pasaygan. Suv resurslarining kamayishi va kanal tizimlarining eskirishi samaradorlikni sezilarli darajada kamaytirgan. Suvni har bir maydonni sug‘orishda an’anaviy usullarda (ochiq kanal va tegirmonlar yordamida) foydalanish davom etgan. Bu esa samaradorlikni yanada pasaytirgan, chunki suvning katta qismi bug‘lanish va toprak yo‘qolishi orqali yo‘qolgan.

2. 2010-2020 yillar:

Texnik xizmat ko‘rsatish va modernizatsiya: 2010 yillardan boshlab, Amu-Buxoro kanali tizimida bir qator yangilanishlar va modernizatsiya ishlari amalga oshirilgan. Kanallarni tozalash, ta’mirlash va zamonaviy texnik xizmat ko‘rsatish usullari samaradorlikni oshirishga yordam berdi. Tomchilatib sug‘orish va innovatsiyalar bu davrda tomchilatib sug‘orish tizimlari va yangi texnologiyalarni tatbiq etish boshlangan. Bu texnologiyalar suvni to‘g‘ridan-to‘g‘ri o‘simlikka etkazib berish orqali samaradorlikni oshirgan. Davlat tomonidan suv resurslarini tejash va samarali foydalanish maqsadida sug‘orish tizimlari takomillashtirilgan.

3. 2020-2024 yillar:

Aqlli sug‘orish tizimlari va monitoring: So‘nggi yillarda aqlli sug‘orish tizimlari va dronlar yordamida monitoring qilish texnologiyalari joriy etildi. Bu texnologiyalar sug‘orish samaradorligini sezilarli darajada oshirdi, chunki ular kanal tizimlarining holatini doimiy ravishda nazorat qilish imkonini berdi. Yangi usullar va ekinlarni sug‘orish: Iqlim o‘zgarishlari va suv resurslarining kamayishi sababli, ekinlarni sug‘orish usullari ham takomillashtirildi. Ayniqsa, suvga bo‘lgan talabni kamaytirish maqsadida yangi, suvga chidamli ekinlar yetishtirishga alohida e’tibor qaratildi.

Samaradorlikning oshishi - 2010-yillardan boshlab, kanallarda texnik xizmat ko‘rsatish, yangilanishlar va innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali samaradorlik oshdi. Tomchilatib sug‘orish, aqlli tizimlar va monitoring vositalarining joriy etilishi samaradorlikni sezilarli darajada yaxshiladi. Iqlim o‘zgarishi va suvning kamayishi: Iqlim o‘zgarishi va suv resurslarining kamayishi bilan bog‘liq muammolar hali ham saqlanib qolmoqda, lekin yangi texnologiyalar orqali bu muammolarga qarshi kurashishda ijobiy o‘zgarishlar kuzatilmoqda.

Samaradorlikni yanada oshirish, yangi texnologiyalar, masalan, sun’iy intellekt asosida ishlovchi aqlli sug‘orish tizimlari va yangi materiallar yordamida samaradorlikni yanada oshirish rejalashtirilgan. Sug‘orish samaradorligini oshirish uchun davlat va xususiy sektorda yangi investitsiyalar jalb etilishi kutilmoqda.

Suvga bo‘lgan talabning kamayishi, iqlim o‘zgarishi va suv resurslarining kamayishiga qarshi kurashishda, suvni tejash texnologiyalarini yanada rivojlantirish, shuningdek, sug‘orish

tizimlarini optimallashtirish uchun yangi usullarni izlash davom etadi. Kanal qurilgan yillarda samaradorlik past bo’lsa, so’nggi yillarda innovatsiyalar va texnik xizmat ko’rsatishning yaxshilanishi samaradorlikni oshirdi. Ammo, suv resurslarining kamayishi va iqlim o’zgarishi kabi omillar bu jarayonga salbiy ta’sir ko’rsatmoqda.

Qorovulbozor tumani Amu-Buxoro sug’orish mashina kanali bo’yicha qayta tiklash ishlari esa 2017-2019 yillarda amalga oshirilgan bo’lib, qayta tiklash ishlari O’zbekistonda suv resurslarini boshqarish tizimini yaxshilash va sug’orish tizimlarining samaradorligini oshirishga qaratilgan edi. 2017-2019-yillar davrda kanalning 100 kilometrdan ortiq qismi qayta tiklandi. Sug’orish tizimining takomillashtirilishi uchun 2017-2019 yillarda 1,2 milliard so’m miqdorida mablag’ ajratilgan. Kanalning beton qoplamalari yangilandi, kanalning qirg’oqlari mustahkamlandi va sug’orish tizimining samaradorligini oshirish maqsadida ko’prik inshootlari va nazorat nuqtalari qurildi. Kanal orqali suv oqimini to’liq nazorat qilish va uni optimallashtirish uchun bir qator yangi qurilishlar va ob’yektlar yaratildi. Bu, nafaqat suvni tejashni ta’minladi, balki qishloq xo’jaligi uchun zarur bo’lgan suv ta’minotini ishonchli va barqaror qildi. Endi esa Amu-Buxoro sug’orish mashina kanali orqali o’tuvchi ko’prikning qurilishi va qayta tiklangani va foydalanishga topshirilgani haqida qisqacha to’xtalib o’tsak, Amu-Buxoro sug’orish mashina kanali orqali o’tuvchi ko’prik dastlab kanal qurilish yillari bilan bir vaqtda qurila boshlangan va foydalanishga topshirilgan. Keyinchalik esa ko’prikning bir qismi qulab tushgani va bir qismi esa o’tib bo’lmaz darajada yaroqsiz ahvolga kelib qolganligi tufayli 2017-yil mart oylarida kanal bilan birga qayta tiklash ishlari olib borildi.

Xulosa o’rinda shuni aytish joizki, Buxoro viloyati Qorovulbozor tumani Amu-Buxoro sug’orish mashina kanalining tashkil topishi nafaqat tuman balki, viloyat hamda respublika miqyosida ham juda katta ahamiyatga egadir. Amu-Buxoro sug’orish mashina kanalining tashkil topishi hududning iqtisodiy rivojlanishiga katta ta’sir ko’rsatib, qishloq xo’jaligini, sanoatni, ish o’rinlarini yaratishni va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirishga xizmat qildi. Shu bilan birga bir necha mlr gektar maydonlarni sug’oribgina qolmay, boshqa viloyatlardagi milliardlab maydonlarga ham suv yetkazib bermoqda. Kanalni yanada kengaytirish maqsadida chora tadbirlar ko’rilmogda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Muhammadjonov A.R. Quyi Zarafshon vodiysining sug’orilish tarixi. – T.: FAN, 1972, 376 b.
2. <http://amu-buxoro.uz/>.
3. <https://mwwt.uz/>
4. <https://president.uz/>
5. https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Amu-Buxoro_mashina_kanali.

geografik jihatleri	
Jumayev T.J., Qurbonov Sh.B., Ro‘zmatov B.Z., Turayev Q.T. O‘zbekiston tog‘ zonasining ekoturistik salohiyati va ulardan oqilona foydalanish masalalari	103
Jumayev X.X., Turayev T.A. Qashqadaryo viloyatining tabiiy-geografik turistik va rekreatsion salohiyati	106
Jumaxanov Sh.Z., Mirzaahmedov X.S., Olimjanova N.A. Farg‘ona iqtisodiy rayoni investitsion salohiyatining iqtisodiy geografik tahlili	110
Do‘smenov F.A. O‘zbekistonda urbanizatsiya jarayonlari va ularning ijtimoiy-iqtisodiy oqibatleri	118
Mirzayeva A.Z. Jizzax viloyati turistik obyektlarining afzalliklari	123
Namozov J.A., Ibragimov L.Z. Sug‘oriladigan yerlar iqtisodiy geografik tadqiqotlarning o‘rganish obyekti sifatida (Samarqand viloyati misolida)	126
Niyazov A.A. Transport – geografik rayonlashtirishning ilmiy-nazariy asoslari	130
Payzullayev M.A. Aglomeratsiyalarning shakllanishiga tizimli yondashuv	135
Ражабов Ф.Т. Дарё ҳавзаси кишлоқ хўжалиги тармоқларининг ҳудудий табақаланишини тадқиқ қилишнинг методологик асослари	138
Селищев Е.Н. Стратегические системные приоритеты и ограничения социально-экономической модернизации территории Ярославского региона России	143
Djalilova Sh.Z. Sirdaryo viloyatining turistik salohiyati va uning istiqbollari	147
Umurzoqov Sh.D. O‘zbekiston suv havzalarida baliqchilik xo‘jaligi yuritishning geografik jihatleri	150
Xursanov S.M., Ergasheva O.H. O‘zbekiston aholisining tashqi migratsiyaga ta’sir etuvchi omillar	154
Yusupov X.B. Namangan viloyatidagi urbanizatsiya jaryonlarini rivojlanish omillari	158
Qurbonov P.R. Janubiy O‘zbekistonda urbanizatsiya jarayonlari rivojlanishining demografik muammolari	162
Djurayeva L.V. Toshkent viloyatida rekreatsion xizmatlarning rivojlanishi	165
Qo‘chqarov O. A., Komilova U.S., Umarova U.Z. Shaharlar ekologiyasini inson salomatligiga tasiri (Farg‘ona, Qo‘qon shaharlari misolida)	169
IV SHO‘BA. KARTOGRAFIYADA TIZIMLI YONDASHUV VA GAT	173
Mamatova G.M., Bekanov K.K. Toshkent viloyati demografik web kartalarini yaratish masalalari	173
Tursunboyev R.M., Ibraimova A.A. Google earth engine (gee) dasturi asosida Toshkent viloyati Zangiota tumani tuproq xaritalarini yaratish	178
Hayitova F. Kartagrafiyada tizimli yondashuv va GIS	182
Эгамбердиев А., Уврайимов С.Т. Абу Райхон Беруний – ер ҳақидаги фанлар тараққиётига катта ҳисса қўшган энциклопедист олим	187
V SHO‘BA. GIDROMETEOROLOGIYA, GIDROLOGIYA VA SUV RESURSLARIDAN HAVZAVIY FOYDALANISH MUAMMOLARI	191
Хикматов Ф.Х. Проблемы изменения климата и их освещение в учебной литературе вузов Узбекистана	191
Muxammadiyev S.Z. G‘allaorol tumani iqlim ko‘rsatkichlarining yillar kesimida o‘zgarib borishi	196
Namozov J.A., Kamolova S.A. Amu-Buxoro sug‘orish mashina kanalining tarixiy-geografik tahlil	200
VI SHOBA. TABIATNI MUHOFAZA QILISH VA TABIIY RESURLARDAN TIZIMLI FOYDALANISH	204
Абдуев М.А. Оценка современного экологического состояния Ханбуланчайского водохранилища по гидрохимическим показателям	204
Akramov A. A., Jobborov B.T. Industrial wastes influence on soil productivity	210